

اصول و فنون بدلکاری در سینما

نویسنده:

مهسا طاهری جو

سروش

تهران ۱۳۸۹

شماره ترتیب انتشار: ۱۴۹۴

طاهری جو، مهسا، ۱۳۶۱—

اصول و فنون بدلکاری در سینما / نویسنده مهسا طاهری جو، تهران: سروش (انتشارات صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران)، ۱۳۸۹.
هشت: ۱۲۸ ص: مصور.

ISBN: 978-964-12-0099-4: ریال ۳۰,۰۰۰

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

۱. بدلکاران سینما. ۲. فیلم برداری—جلوه های ویژه. الف. صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران. انتشارات سروش.

۷۹۱/۴۳

PN ۱۹۹۵/۹/ط ۱۷

۱۳۸۹

۲۲۴۱۴۸۸

کتابخانه ملی ایران

انتشارات صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

تهران، خیابان استاد شهید مطهری، تقاطع خیابان شهید دکتر مفتح، ساختمان سروش

مرکز پخش: ۸-۸۸۳۴۵۰۶۳ و ۵-۶۶۹۵۴۸۷

<http://www.soroushpress.ir>

عنوان: اصول و فنون بدلکاری در سینما

نویسنده: مهسا طاهری جو

صفحه آرا: شیدا فرخ نیا

چاپ اول: ۱۳۸۹

قیمت: ۳۰,۰۰۰ ریال

این کتاب در دو هزار نسخه در چاپخانه انتشارات سروش لیتوگرافی، چاپ و صحافی شد.

همه حقوق محفوظ است.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۲-۰۰۹۹-۴

فهرست

۱	پیشگفتار
۵	مقدمه
۱۳	فصل اول: گامهای آغازین در تاریخ سینما
۱۳	تاریخچه عملیات بدلکاری
۱۷	معروف‌ترین کارهای بدلکاری در جهان سینما
۲۹	فصل دوم: وسایل بدلکاری و صحنه‌های پرتحرک
۳۰	شیب راهه
۳۲	دستگاههای کنترل از راه دور
۳۳	سکوی پرش خودرو
۳۸	دستگاه سرعت‌کاه
۳۹	صندلی کوهنوردی و جلیقه بالاته
۴۰	طنابهای کوهنوردی و سیمهای بوکسل
۴۰	توپ
۴۲	تشک بدلکاری
۴۳	خودروی ادوات بدلکاری
۴۴	لباسهای عملیات بدلکاری و بدلکاران
۴۵	سالن ورزشی و کارگاه عملیات بدلکاری

- ۵۳ فصل سوم: ورزش و روان شناسی
- ۵۴ بررسی رشته‌های ورزشی از نظر جسم و روان
- ۵۵ روان شناسی افراد براساس رشته ورزشی
- ۶۱ تمرین حرکتهای اکشن در باشگاه بدلکاری
- ۶۲ یک روز تمرین در باشگاه بدلکاری

- ۷۱ فصل چهارم: حرکتهای عمده بدلکاری
- ۷۲ پرش از ارتفاع
- ۷۳ آب
- ۷۴ دشواریهای پرش به درون آب
- ۷۵ مزایای پرش به درون آب
- ۷۶ سطوح جامد
- ۷۷ آمادگی برای پرش از ارتفاع
- ۷۷ ۱. محاسبات لازم برای اجرای عملیات
- ۸۰ ۲. جلوگیری از آسیبهای جسمانی هنگام پرش از ارتفاع
- ۸۱ پرتاب شدن موتورسوار در حال حرکت
- ۸۲ عملیات هیجان آور با بالگرد
- ۸۳ انفجار بالگرد
- ۸۵ صحنه‌های درگیری در درون بالگرد در حال پرواز
- ۸۶ عملیات با انواع سلاحها و چگونگی کاربرد آنها
- ۸۷ گونه‌های اصابت گلوله فرضی به بدن و نحوه واکنش صحیح
- ۸۷ سیستم طناب کشی و مجموع طنابها
- ۸۸ گونه‌های اصابت سایر اشیاء به بدن

- ۸۹ حرکتهای رزمی و عملیات مبارزه‌ای
- ۸۹ طراحی و اجرای صحنه‌های پرتحرک مبارزه‌ای
- ۹۵ تمرینات مبارزه با شمشیر
- ۹۷ حالت‌های شمشیر زدن
- ۹۸ کشیده شدن بر روی زمین به دنبال اسب یا خودرو
- ۱۰۰ حرکات آکروباتیک و ژیمناستیک (پارکور)
- ۱۰۰ صحنه‌های انفجار و آتش سوزی
- ۱۰۲ صحنه‌های آتش سوزی
- ۱۰۵ آتش زدن یک نفر در صحنه آتش سوزی
- ۱۰۶ تصادفات، حرکتهای و رانندگی‌های ویژه با خودرو
- ۱۰۸ تصادف خودرو با موتورسوار و نحوه اجرای آن
- ۱۰۹ چگونگی برخورد خودرو با رانندگان پیاده
- ۱۰۹ مسائل تصادف و برخورد دو خودرو با یکدیگر
- ۱۱۴ محاسبات تئوری و فنی عملیات پرش و سقوط خودرو
- ۱۱۷ زوایای دوربین برای صحنه سقوط خودرو از ارتفاع
- ۱۲۰ کنترل خودروی بدون سرنشین و هدایت آن

انگیزه اصلی نگارش این کتاب زمانی به وجود آمد که نگارنده، سلسله مقالات خود را در زمینه مبانی سینمای پرتحرک (اکشن) و حرفه بدلکاری در مجله صنعت سینما منتشر می کرد.

در این سلسله مقالات، مباحث بنیادین، و مبانی محاسباتی عملیات پرتحرک به صورت کلی تشریح می شد. ناگفته پیداست برای گنجاندن مباحث در قالب مطبوعاتی باید بسیاری از جزئیات حذف و نوعی خلاصه گویی می شد. از این رو هنگام نگارش کتاب برای مطرح کردن

مباحث به صورت گسترده‌تر و کامل‌تر، از راهنمایی و یاری کارآزمودگان و متخصصان سینمای پرتحرک استفاده کردم تا مباحث از شکل یک مقاله مطبوعاتی خارج شوند. از سوی دیگر، مطالب بسیاری را از راه ترجمه برخی متون خارجی در این باب، به آنها افزودم تا موضوعات کتاب تکمیل و برای مخاطب ملموس‌تر و آشناتر شود.

برای دستیابی به توضیحات روشن‌تر و قابل درک در مورد هر یک از مباحث تخصصی این کتاب، با برخی استادان بزرگ سینما که در زمینه سینمای پرتحرک تجربیاتی داشتند و هم چنین زنده یاد پیمان ابدی که بدلکاری فن آرموده بود، به گفت‌وگو پرداختم و برای اینکه موضوعات پیچیده سینمای پرتحرک را به شکلی ارائه دهم که برای همه مخاطبان قابل فهم باشند، همراه برخی از کارگردانان و تهیه‌کنندگان فیلم‌های پرتحرک، در پشت صحنه پروژه‌های تصویری حاضر شدم؛ فیلم‌هایی که در بسیاری از آنها طراحی و اجرای صحنه‌های پرتحرک و بدلکاری به صورت حرفه‌ای انجام می‌شد. مشاهده اجرای این حرکت‌های دشوار و پیچیده در درک کامل موضوعات و انعکاس آنها در چارچوب یک کتاب بسیار به من کمک کرد.

گفتنی است که اطلاعات موجود در این کتاب به هیچ وجه به سادگی در دسترس نبودند، زیرا برخلاف بسیاری از موضوعات روز جهان، اطلاعات دقیق و کاملی، چه در منابع اینترنتی و چه در کتابها و مجله‌های داخلی و خارجی در زمینه طراحی صحنه‌های پرتحرک و عملیات بدلکاری وجود ندارد^۱. همین امر موجب شد تا در حیطه اطلاعات موجود در این

۱. از منابع اینترنتی مختلف اطلاعاتی را درباره تاریخچه و برخی جنبه‌های عملیات بدلکاری می‌توان به دست آورد. نگارنده از پایگاههای زیر استفاده برده است:

1. www.famousstuntman.com
2. www.actionconcept.com

کتاب پژوهش و بررسی گسترده‌تری انجام دهم. به بیان دیگر موضوعات سینمای پرتحرک و عملیات بدلکاری به صورت مستدل و گسترده شاید برای نخستین بار در این کتاب به زبان فارسی تألیف شده است.

کار و هدف اصلی این کتاب، پاسخ دادن به پرسش‌هایی است که ممکن است در ذهن عموم مخاطبان و دوستداران سینمای پرتحرک، که امروزه پربیننده‌ترین و عامه‌پسندترین گونه سینمایی است، و حتی دست‌اندرکاران حرفه‌ای سینما وجود داشته باشد؛ پرسش‌هایی مانند:

- یک صحنه دشوار و طاقت‌فرسای پرتحرک (اکشن) چگونه طراحی و اجرا می‌شود؟

- برای آفرینش یک نمای پرتحرک (اکشن) چه اصولی را باید رعایت کرد؟

- محدوده وظایف و عملکرد کارگردان صحنه‌های پرتحرک و بدلکار

چیست؟

- تفاوت وظایف کارگردانی صحنه‌های پرتحرک با کارگردانی داستانی و

دیگر مسئولیت‌های مرتبط همچون مسئول جلوه‌های ویژه در چیست؟

- خطرات احتمالی در مسیر اجرای هر یک از عملیات پرتحرک چیست

و چگونه می‌توان بر مشکلات و مخاطرات آنها چیره شد؟

این‌ها پرسش‌هایی است که همراه با بسیاری از پرسش‌ها و مطالب دیگر

در این کتاب مطرح شده است و نگارنده کتاب هم‌زمان با پاسخ دادن به آنها

به بررسی و تحلیل فنی و حرفه‌ای بدلکاری و سینمای پرتحرک پرداخته و

زوایای پنهان این حرفه جذاب و دشوار را برای سینمادوستان و سینماگران

آشکار ساخته است.

کتاب حاضر از چند فصل تشکیل شده و در هر بخش موضوعات

گونناگونی مطرح شده است.

فصل نخست، به معرفی بزرگان این حرفه و تلاش هایشان برای به وجود آوردن صحنه‌هایی هیجان‌آور و ماندگار در آثار بزرگ و مشهور سینمایی از آغاز پیدایش سینماتوگرافی تا امروز می‌پردازد.

بی‌شک برای بسیاری از خوانندگان این کتاب جالب خواهد بود که با برخی از ابزارها و ادوات این حرفه که بی‌شبهت به وسائل جادوگری نیست آشنا شوند. از همین رو فصلی را نیز به معرفی و تشریح ابزارها و ادوات مورد استفاده در سینمای پرتحرک اختصاص داده‌ام تا کارایی‌های هر یک از این وسائل در ساخت جادویی صحنه‌های پرتحرک در سینما بر خواننده آشکار شود.

پس از آن رشته‌های مختلف ورزشی از نظر روان‌شناختی و فیزیکی بررسی شده‌اند، تا بدانیم برای این حرفه و بدل شدن به یک بدلکار حرفه‌ای و ماهر به چه فعالیتها و تمرین‌های فیزیکی مناسب با جسم و ذهن نیاز داریم.

در فصل‌های مختلف دیگر نیز، عمده حرکات و عملیات این حرفه تشریح شده و درباره‌ی هر یک بر اساس محاسبات منطقی، ریاضی و فیزیکی توضیحات روشنی ارائه شده است و کارایی هر یک از این حرکات مطابق با اصول حرفه‌ای آن در یک صحنه پرتحرک به صورت نظری و عملی آشکار شده است.

در پایان از همه کسانی که مراد گردآوری مطالب این کتاب و نگارش آن یاری کرده‌اند سپاسگزارم و امیدوارم در خدمت به هنرمندان و سینماگران گامی هرچند کوچک برداشته و کاری هرچند اندک انجام داده باشم.